

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

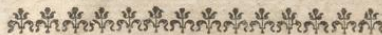
**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

Certam. 1. Doctorum placita & dissidia composita.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

2 Controu. I. de Essentia Dei, &c.

relari à Fassolo 1. p. q. 2. art. 2. dub. 2. Valsq. d. 19. c. 1. Granad. contr. 1. tract. 1. d. 1. Tanner. d. 2. q. 1. dub. 3. Guillio. lib. 1. tract. 8. c. 1. idcirco acutè Augult. de impiente illo, qui Psalm. 13. dixisse refertur *in corde suo non est Deus*: obseruauit in corde suo id dixisse: quia quantumvis stupidus ore id dicere præ rubore non audeat: quod si aliquis adeo procacis stultitia fuerit, ut ore etiam dicere audeat: rationibus q. 3. cert. 2. pro ea veritate instruendis, conuincendus erit.

QVÆSTIO I.

An Deum esse, seu existere per se notum sit?

Quidquid à nobis cognoscibile est, vel est per se, vel per aliud, vel utroque modo cognoscibile. Quod primo cognoscimus modo per se notum appellamus quia è sola terminorum, quibus illud obiectum cõstat, apprehensione illi assentimur, atque ita esse, sicut apprehensione cognoscimus, iudicamus. Quod autem secundo solummodo cognoscibile est, notum dicimus per aliud: quia alio, quam terminorum apprehensione mens eget, ut eorum connexio, siue idemitas innotescat menti, ut assentiat. Primi generis sunt, prima cuiuscumque facultatis principia, & cuiuscumque subiecti essentia, primaque, siue ex primis passio; secundi verò, quæcumque inde discursu, & mediis appositis deducuntur conclusiones. Ea verò, quæ per se nota sunt, plerumque sunt & per aliud nota, quia, & per principia, alterius scientiæ probari, demonstrarique à priori possunt non tamen respectu eius cui per se illa nota sunt, respectu cuius media alia (excepit reuelationem) vim ad assensum motiuam habere nequeunt: licet autem per se, & per aliud notum de probabili notitia æquè atque euidenti dici valeat, de euidenti tamen, & certa, ut communiter vsurpatur, hic agendum est. Ut autem amphibologiis, & inutili conclusionum multiplicatione abstinemus, de per se noto viatoribus disputabimus. Nam Beatis per se notum esse Deum existere, tam certum est, quam Deum à Beatis per speciem propriam siue ab ipso distinctam, siue indistinctam, intuitu, atque, ut in se existens est, videri, quod fieri nequit nisi, idemitas, seu, quod idem est, connexio existentie cum Deitate videatur.

CERTAMEN I.

Doctorem placita, & dissidia composita.

Magnum hic, inter Thomistas, & Scoticos præcipue, dissidium circa diuisionem propositionis obiectiue in per se notam, secundum se, & per se notam, quoad nos; eam nimirum approbantes S. Th. Caiet. Bann. Molina, Valentia Valsq. Zumel. Fassol. Nazar. Frigoso, Tannero, Granado, Gillio, Alberto Magno, Bonau. Aegypt. Argentina, Abulensi, Lyrano, & Palacios, locis infra citandis; reprobatibus vero Scoto, Henrico, Okamo, Gabriele, Gregorio, Smising, reliquisque Scotistis, & Nominatibus, quibus pugnatissime noster Ariaga adhaesit. i. p. t. 1. d. 2. sect. 1. utramque tamen scholam, & sententiam ita nostri Molina, & Valsq. Soar, & Tanner. conantur componere, ut modo solum loquendi, ac vocum tenuis distendant. Ut autem hac de re æquum feratur iudicium nonnulla à nobis de propositione supponenda sunt. Sed prius animaduertendum nullam esse obiectiuam propositionem, quæ, per species proprias cognita, per se nota, aut noscibilis ab intellectu non sit: quia, si ita cognoscantur, extrema per se reuera identificata, & connexa, non poterit non euidenter eorum connexioni visæ, intellectus assentiri; constat inde præstatam diuisionem propositionis per se notæ secundum se per proprias species, & quoad nos per alienas, à nullo negari posse. Imò id, & Scotistæ ipsi admittunt, dum aiunt Deum Beatis, &

eum per species proprias cognoscentibus per se notum esse, non autem ita per se notum esse nobis. Solum ergo inter Scoticos, & Thomistas in diuisione præfata citata propositionem per se notam secundum se, & quoad nos respectu cognoscentium per species alienas, veritari potest dissidium, quod tamen nullatenus versatur, sed neque nisi æquiuoca acceptione termini, nobis per species alienas cognoscentibus, inter doctos verfabitur. Si enim voces nobis ita cognoscentibus, nos omnes comprehendant, ut in quaestione præfata nihil, quod vni per se notum deprehendatur, nobis per se notum dubitari potest: quia ille vnus in tota nostri collectione continetur: quare, licet aliis hebetioribus per se notum non sit, nobis absolute per se notum dici debet: quemadmodum prima scientiarum principia, licet rudibus, & imperitis per se nota, imò, per aliud nota non sint, nobis tamen per se nota dicuntur, quia subtilioribus, & bene dispositis intellectibus, qui in nostri omnium collectione numerantur, per se, ac siue medijs adminiculo, terminorum connexio ita innotescit, ut illi sine hesitatione, aut formidine assentiantur. Sin vero nostri nomine non tota hominum per species alienas cognoscentium significetur collectio, sed collectionis eius pars tantummodo, certum omnino id, quod parti hominum doctiorum, subtiliorumque per se notum est, alteri hominum rudiorum, parti non per se notum esse posse: quia subtiliores, meliusque dispositi intellectus facilius, meliusque hebetioribus in eisdem apprehensis terminis eorum connexionem, ob quam assentiantur penetrare compertum ipsa experientia est: per se autem nota nulla dicuntur, nisi in ordine ad intellectum cognoscentem.

2. Quo posito, in re præfata veritate, seu propositionem obiectiuam *Deus est*, siue existit per se notam nobis non solum secundum se, sed nobis etiam, per alienas species adhuc Deum cognoscentibus (ut omnes ita cognoscentes includamus) docuisse referuntur. Magnus Albert. Bonau. Aegidi. Argentina, Abulensi, Lyrano, & alij, quos sequuntur Palacios quæst. 5. Prologi, & recentior noster Antonius Perez Valiente. Quia censet per se notum esse existere in rebus aliquid ens simpliciter necessarium, siue essentialiter existens, non dependens à causa prima, neque habens superiorum. Contra vero Scorus in d. 2. q. 2. cum suis. Henricus. Okan. Gabriel. Greg. ceterique Nominatiles, quos sequuntur Ariaga citatus, & Theod. Smising. tract. 1. de Deo vno d. 1. q. 1. Negant eam propositionem absolute loquendo per se notam esse, quia in re consentiunt cum S. Th. 1. q. 2. art. 1. eius interpretes, Caiet. Bonac. Molin. Val. Valsq. Fassol. Grana. Tanner. Zumel. Nazar. Frigoso, & alij, atque Soar. d. 2. Meth. sect. 3. Gill. lib. 1. tract. 8. cap. 2. Quiros tract. 2. d. 1. 2. Recentiores Murciani, sæpe à nobis laudati controuersis de Incarnatione, docent primò: Deum per se notum nobis esse, seu quoad nos per species alienas cognoscentes, quocumque modo Deus concipiatur: quia in re cum primæ sententiæ Doctores videntur conuenire. Secundo docent, Deum sub nullo alio conceptu, quam primæ causæ, & gubernatoris mundi existentis, ut existentis, conceptu etiam expressissime Deo, nullatenus nobis per species alienas cognoscentibus per se notum esse. In re verò, & ab eis Doctores, & à se ipsis discordant: ut ex terminis utriusque propositionis patet. Si enim eo solum modo conceptu Deo nobis ita cognoscentibus per alienas species, ipsum existere per se notum est: ergo non quouis modo conceptu Deo nobis cognoscentibus per se notum erit: ut propositio prima itauebat.

3. Sed & in secunda hac propositione aberrant. A veritate quidem; quia (ut omittam modo quæ cert. 2. num. 3. contra huius conclusionis veritatem commodius dabo) etsi Deus sub conceptu causæ primæ mundi existentis concipiatur, non ita per se notum statim est ipsum existere, ut, subreptis etiam, ac non hebetis intellectus, Dei existentia nequeant dissentiri. Et tamen, licet certum nobis omnino ex discursu sit, causam physicam suo effectui necessario duratione simul coexistere, imò, & naturæ, seu causalitatis ordine præexistere debere: at per se, & ex terminis notum, non est, ut hebetes solum modo homines id negare queant; alioqui intolerabile deducitur absurdum. Nimirum Dominicanos Thomistas, à nostræ societatis Thomistas valde alienos, esse homines hebetissimos,

mos, & qui per se nota non calleant: quando quidem materiam primam Physicè causare formam, quin ad eiusmodi causationem existentia opus habeat, constanter docent, licet enim formæ à se causate existentia illam existentiam doceant, ac proinde suo effectui coexistere: id tamen non ex prædicto causa, sed ex effectus natura provenire certum in eorum principiis est: quare in eisdem ex prædicto causa, & causationis effectus, causam actualem suo effectui coexistere debere, non videtur per se notum; nisi supponamus esse Dominicanos Thomistas absurdissimè admittatur: ergo Deum, vt causam primam mundi existentis, existere per se notum non est.

Sed & à quæstionis scopo manifestè, vt dixi, iidem Recentiores aberrant. Quæstio enim est: an Deum esse, vel existere, siue hæc propositio *Deus est* vel *existit*, sit ex terminis, seu quod eodem recidit, per se notum: non autem, An addito illi termino, seu subiecto *Deus*, alio syncategoremate Deum existere per se notum sit: etenim dubium esse nemini potest alienum syncategorematis adiunctione huic termino *Deus*, Deum sub illo, seu cum illo existere per se notum esse: Nam addito syncategoremate existentis Deum existere, v. g. *Deus existens existit*, per se notum, non solum acutum cernentibus, sed rudioribus per se notum est. Et inquiri à Recentioribus, an illo syncategoremate *causa prima mundi existentis*, quod termino *Deus*, subiungunt aliquid significetur, addaturque significati, quod in termino *Deus*, præciso nobis per species alienas cognoscitur non intrinsecus, vel nihil addatur: si nihil: bene conceptio eo termino *Deus*, præciso ac lineillo syncategoremate adiuncto per se notum nobis erit Deum existere contra Recentiores: si autem aliquid significati illud syncategorema addit, aliam propositionem & veritatem obiectum reddet, ab ea de qua inquirimus: ac proinde ea responso, e re, & quæstione præsentis non est, vt de se patet. Explicatur hoc, & Confirmatur ad hominem. Quia, vt ipsi Recentiores bene observant, propositiones, in quibus syncategoremata termino, seu subiecto alterius adduntur, eadem cum illa altera non sunt: sed plerumque discursum continent virtualem: ergo hæc propositio, *Deus causa prima mundi existit* vel *existit*. Diversa & obiectiva, & formaliter est ab hac, *Deus existit*. Imò virtualiter discursiva est: huic si quidem discursus aequaliter aperit: omnis causa coexistit effectui: ergo Deus causa prima mundi existentis existit, seu coexistit suo effectui existent. Et quidem vbi syncategorema adiunctum termino ipsi convenire, non misceat discursus nobis pro hoc statu innoscitur, in ea adiunctione discursum, saltem virtualem, intercedere certissimam est: Deum autem esse causam primam mundi existentis, seu huius causam primam dari, discursum solum pro hoc statu assequimur: ac proinde in syncategoremate illo ex parte subiecti, *Deus*, addito, discursus necessarius, saltem virtualis, intercedit: id autem, quod sine discursu, vel virtuali, vel formali nobis innoscere non potest, per se notum nobis nequit esse, vt de se patet. Malè ergo præfati Recentiores, & extra rem respondent quæstioni: An Deum existere sit nobis per se; & ex terminis notum: esse quidem per se notum, si vt *causa prima mundi existentis* concipiatur; terminum addentes alium, vel syncategorema aliud significans nobis, quam subiectum nudum; cui additur, & continens discursum virtualem. Confirmatur ad hominem secundo: quia eodem assensu, quo connectioni prædicti cum subiecto assentimur explicitè, per hos connectiones syncategorematis additi subiecto cum subiecto eodem, virtualiter, & implicitè necessarius assensum debemus: ergo, cum syncategorematis connectio cum subiecto per se nota non est, totum, cui assentimur, per se notum esse nequit.

CERTAMEN II.

Deus est, siue existit. Nullatenus nobis per se, & ex terminis notum est.

¹ Consensus utriusque Thomisticae, & Dominicanæ & Iesuiticæ nostræ scholæ: non tamè pluribus utriusque Christi, de Ortega, de Deo vno, Tomus I.

que probationibus assentimur. Probatur primo nonnulliqua, cum Deum per species proprias non cognoscimus, proprium de eo conceptum non habemus: ac proinde nec nobis, quod sit per se, notum esse potest. Sed contra: quia, cum nullius principij metaphysici, nec logici, imò neque alterius scientiæ species proprias habeamus, nullum prorsus principium per se notum habebimus. Eidem impugnationi subiaceret nostri Vasquez ratio. Nempe non esse nobis per se notum Deum esse; quia, cum nonnulli relate ad creaturas cogitare, atque apprehendere possumus. Id enim ipsum est à nobis Deum per creaturarum species alienas, ac non ipsius proprias pro hoc statu necessario concipi. Neque alia impugnatione opus habet S. Th. & Thomistarum ratio late à falso nostro propugnata: quod scilicet de Deo nescimus quid sit, ac proinde neque, an sit nobis per se notum esse potest. Si enim de nostra ignorantia, quid sit Deus, per species proprias loquuntur, eadem hæc ratio est cum impugnata prima. Per species verò alienas, quid sit Deus, melius cognoscimus, quam de rebus aliis quamplurimis, vbi controuersia huius præfatione videbamus: melius enim Dei attributa plura, quam aliarum plurium creaturarum passiones nobis innoscunt.

² Quarto probat Molina. Quia Deum esse credibile est fide diuina, ad Rom. 1. & ad Hebr. 11. ac proinde per aliud noscibile: ergo non est per se notum. Probatur consequenter primo: quia fides, & euidencia, nedum per se notum, de eodem obiecto nequeunt consistere. Secundo: quia noscibile per aliud, nequit per se notum esse. Negatur tamen consequentia, quia fidem, & euidenciam veritatis eiusdem componi facile, & connaturaliter posse ostendimus controuersi. de incarnatione, & fustis controuersi, de fide: atque quæstionis huius præfat. vidimus idem per se, & per aliud notum simul esse posse: quinto idem Molina, Valentia, Tanner, & alij probant: quia per se notum euidens à nemine potest negari: negatur autem ab eis, quos memorabamus præfatione Deum esse: ergo per se notum non est. Distingue maiorem, à nemine bene dispositi intellectus fateor: malè dispositi, vel naturæ, vel passionibus intellectus, nego. Huius autem conditionis sunt, quos ibi Deum esse, vel dubitasse, vel negasse memorauimus. Hi verò, & euidencibus per demonstrationes (quæ quandoque aliis per se notis euidenciora sunt) dissentunt. Sexto demum Arriaga probat: quia, siue Deus causam primam, ens necessarium, siue omnium præstantissimum significet, diffculter demonstratur: ergo non est per se notum. Mala consequentia. Nam per se nota, licet aliunde demonstrabilia plerumque sint, eo opus non habent, vt sint per se notissima: per se notissima difficiliora aliis, non ita notissimis, demonstrabuntur.

³ Probatio potissima ea semper mihi visa est, quæ ab experientia desumitur. Etenim, quod ex se, & ex terminis notum nobis pro hoc statu est, à subtilioribus, rectèque instructis, atque dispositis intellectus, auditis, ac perceptis pro huius status modulo terminis, nec dubitationi, ac multo minus, eorum dissensui subicit, per se notum esse: atqui Deum esse ex terminis esse notum subtilioribus, sapientioribusque cunctis in quæstionem, & dubium, ita vocatur, vt nemo non sentiat, negatiuum pariter esse probabilem, pluresque ex illis, vt vidimus, per se notum esse negant. Ergo Deum esse, siue existere per se, seu ex terminis notum non est. Hanc rationem æstimo fuisse nostrorum Doctorum probationis quintæ datæ, atque vt sonabat, confutata: num. 2. circa medium. Atque hac ratione confutatur Murciani Recentiores: quia subtiliores illi sapientioresque Theologi, qui Deum esse per se notum negant, Dei nomine primam causam mundi existentis, vt existentis percipiunt: ergo, nec sit conceptio expressæ Deo, illum existere per se notum nobis, pro hoc statu est. Si quid nostra hæc ratio probat.

⁴ Secunda ratio à priori est, quam non satis explicauerunt Doctores rationis primæ: nec Vasquez cum affectis ratione sua secundo loco posita; neque eius interpretes in ratione S. Th. tertio loco recitata. num. 1. penetrarunt. Etenim rerum spiritualium per alienas species, nedum Dei per alienissimas, pro hoc statu comprehensarum, non ita penetramus essentias, vt primas earum passiones, imò neque essentialia omnia, vt hæc omnia in eis sine discursu possimus deprehendere: sed ex his solum per se

A 2 nota